

ARBEIDSRETTE

Fredsplikt – medlemsbundethet. Organisasjonsfrihet. Plassoppsigelse. Prosess – rettslig interesse, forhandlingskrav, sakskostnader.

Negotia varslet plassoppsigelse for foreningens medlemmer i NITOs sekretariat. NITO gjorde gjeldende at plassoppsigelsen omfattet medlemmer som gjennom medlemskap i NITO-sekretariatets forening (NSF) var bundet av tariffavtale mellom NSF og NITO, jf. arbeidstvistloven § 7, jf. § 8 andre ledd andre punktum. Negotia ga opprinnelig plassoppsigelse for elleve medlemmer, men etter at NITO gjorde gjeldende at disse var tariffbundet, trakk Negotia tilbake plassoppsigelsen og ga ny plassoppsigelse som omfattet seks medlemmer. Arbeidsretten kom til at Negotia etter at NITO hadde anført at plassoppsigelsen var ulovlig, kunne trekke tilbake den opprinnelige plassoppsigelsen. Spørsmålet om brudd på fredsplikt måtte derfor vurderes på grunnlag av plassoppsigelsen for seks medlemmer. Arbeidsretten kom til at medlemmene ikke var bundet på grunnlag av avtale- og foreningsrettslige regler. De ansatte hadde på den ene siden vært kjent med at NSF gjennom lang tid hadde forhandlet med arbeidsgiver og inngått tariffavtaler. På den andre siden hadde foreningen et sammensatt formål, og informasjon om foreningens aktiviteter ble sendt ut til både ansatte som oppfylte vilkårene for medlemskap og dem som ikke gjorde det. Kontingenten var forholdsvis beskjeden og var ikke markert som fagforeningskontingent på lønnsoppgavene. Foreningen tok heller ikke kontakt med ansatte som ble registrert i medlemsregisteret. På denne bakgrunn var de medlemmene det var gitt plassoppsigelse for, ikke å anse som medlemmer i NSF. YS var saksøkt sammen med Negotia. Verken påstand eller påstandsgrunnlag var rettet mot YS. YS var ikke bundet av tariffavtale med NITO. Anførsler om at YS hadde en aktivitetsplikt overfor underordnet organisasjonsledd ga i en slik situasjon ikke et rettslig begrunnet behov for å reise søksmål mot YS. Vilråene i tvisteloven § 1-3 var derfor ikke oppfylt. Anførlene om aktivitetsplikt ble først presentert under hovedforhandling slik at forhandlingskravet ikke var oppfylt. Søksmålet mot YS ble på denne bakgrunnen avvist.

**Dom og kjennelse 3. oktober 2024 i
sak nr. 24/19, AR-2024-19**

**NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon (advokat Jan Fougner) mot
1. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (advokat Susanne Jensen Bækken) og
2. Negotia (advokat Oddvar Lindbekk og advokat Kristoffer Lien Heitmann).**

*Dommere: Tron Løkken Sundet, Eli Mette Jarbo, Alexander Sønderland Skjønberg,
Margrethe Husebø, Christopher Navelsaker, Bjørn Johan Hope og Jarl Yngve Glent.*

- (1) Saken gjelder spørsmål om en plassoppsigelse strider mot fredsplikten fordi medlemmene som det er gitt plassoppsigelse for, er bundet av tariffavtale gjennom medlemskap i en annen fagforening.
- (2) **Kort presentasjon av NITO og tarifforholdet**
- (3) NITO er Norges største arbeidstakerorganisasjon for ingeniører og teknologer og har om lag 108 000 medlemmer. Organisasjonen ledes av et hovedstyre.
- (4) NITOs sekretariat har om lag 200 ansatte. Arbeidsgiverfunksjonen er lagt til hovedstyret, men den daglige driften er delegert til generalsekretæren. NITO er ikke tilsluttet noen arbeidsgiverforening.
- (5) NITO har tariffavtaler med to fagforeninger: NITO-sekretariatets forening (NSF) og Norges Juristforbund (Juristforbundet). NSF er en husforening stiftet 9. mars 1988. Juristforbundet har hatt medlemmer i sekretariatet fra 2016.
- (6) Tariffavtalen med NSF omfatter «alle medlemmer av NSF i NITO», og har bestemmelser om arbeidstid, lønn og sosiale goder. Tariffavtalen med Juristforbundet er i hovedsak identisk med NSF-avtalen.
- (7) Mellomoppgjøret mellom NITO og NSF ble avsluttet 9. februar 2024 og mellom NITO og Juristforbundet 16. februar 2024. I tillegg til justering av lønn, inneholder protokollen med Juristforbundet presiseringer om at partene skulle drøfte generelle seniorpolitiske tiltak.
- (8) Juristforbundet tok i mellomoppgjøret også opp spørsmål om innføring av AFP med virkning fra 1. januar 2024. Administrasjonen avslo å realitetsbehandle kravet om innføring av AFP som del av mellomoppgjøret. I protokollen fra forhandlingene med Juristforbundet heter det imidlertid at NITO innen 2. april 2024 skulle ha tatt standpunkt til innføring av AFP, og at partene på bakgrunn av dette skulle drøfte spørsmålet med sikte på å komme til enighet om når AFP skulle innføres.
- (9) NITO og NSF ble i hovedoppgjøret i 2023 enige om å drøfte generelle seniorpolitiske tiltak, blant annet om innføring av AFP. NSF fremmet i mellomoppgjøret 2024 ikke krav om innføring av AFP.

(10) **Bakgrunnen for tvisten**

(11) Negotia-klubben i NITOs sekretariat ble stiftet 14. desember 2023. På medlemsmøte 27. februar 2024 besluttet klubben å kreve tariffavtale med NITO.

(12) I tariffkrav datert 28. februar 2024 sendt fra en rådgiver i Negotia til NITO heter det:

«Tiltredelse av hoved- og tariffavtale for funksjonærer mellom Næringslivets Hovedorganisasjon – NHO og YS/Negotia

...

Herved meddeles at 10 personer ansatt i NITO ved Hovedkontoret er medlem hos oss.

Etter det vi har fått opplyst, er ikke bedriften medlem i noen arbeidsgiverforening. Når vi får medlemmer ansatt i en bedrift som ikke har et slikt medlemskap, gjør vi en henvendelse til ledelsen med anmodning om å tiltre en slik avtale. Vi foreslår Funksjonæravtalen vi har med Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Tiltredelse av en avtale betyr at begge parter (arbeidsgiver og medlemmer/arbeidstakerorganisasjon) forplikter seg til å følge avtalen når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår.

Vi gjør oppmerksom på at dette ikke innebærer noen forpliktelse til å bli medlem av en arbeidsgiverorganisasjon.

Bestemmelsene om avtalefestet pensjon og opplysnings- og utviklingsfond i avtalens bilag vil ha virkning for alle ansatte som er registrert i Aa-registeret på angjeldende bedriftsnr.»

(13) Som vedlegg til kravet lå utkast til avtale og erklæring som lød:

«Undertegnede parter er enige om at den til enhver tid gjeldende Funksjonæravtale mellom Næringslivets Hovedorganisasjon – NHO på den ene side og YS/Negotia på den annen side gjøres gjeldende ved NITO Hovedkontor.»

(14) Erklæringen var fylt ut med signatur på vegne av Negotia og med et åpent felt som skulle fylles ut og signeres av NITO.

(15) Tariffkravet ble drøftet i møte mellom NITO og Negotia 22. mars 2024. I e-post 18. april 2024 fra NITO til Negotia vises det til at NITO allerede er bundet av to likelydende tariffavtaler og ville tilby en tilsvarende avtale med Negotia. Det ble i tillegg vist til behovet for å få på plass finansiering av AFP. Deretter uttales det:

«NITO har 2. og 17. april hatt møter med organisasjonene lokalt, inklusive Negotia. Her var tema forutsetninger, finansiering og prosess for å etablere en AFP-ordning for våre ansatte. I møtet 17. april opplevde vi tilslutning om en felles arbeidsgruppe bestående av representanter for arbeidsgiver og lokale parter. Gruppen etableres for å søke enighet om hvilke elementer som kan inngå i finansieringen av en AFP-ordning, og om løsninger for de ansatte som kan eller vil falle utenfor ordningen av forskjellige årsaker. Arbeidet skal legge til rette for etterfølgende forhandlinger. Mandatutkast vil foreligge fra NITO i løpet av kort tid. Gruppen får etter planen frist til desember.

Vi er som nevnt positive til tariffavtale med Negotia. Vi anmoder nå om at krav om tariffavtale stilles på vent, og at Negotia bidrar inn i arbeidsgruppen, med mål om at aktuelle avtaler kan inngås med alle organisasjoner i forbindelse med avtalerevisjonen 2025.»

- (16) Negotia fastholdt kravet om tariffavtale og AFP. I forhandlingsmøte mellom Negotia og NITO 23. mai 2024, avviste NITO kravet om gjennomføring av tariffavtale og AFP i 2024.
- (17) Negotia avviste forslaget om å sette kravet om tariffavtale på vent og varslet 5. juni 2024 plassoppsigelse for elleve ansatte i NITOs sekretariat. Det ble samtidig sendt melding til Riksmekleren. I brev fra NITO til kretsmekler 24. juni 2024, gjorde NITO gjeldende at Negotias medlemmer var bundet av fredsplikt som følge av tariffavtale mellom NITO og NSF. I brevet uttales det:

«Negotia er en nyopprettet gruppe i NITO. Negotias medlemmer er samtidig, fra tidligere av, medlemmer av husforeningen NITO Sekretariatsansattes Forening (NSF).

....

På tidspunkt for forhandlinger mellom NITO og NSF inkluderte NSFs medlemsmasse Negotias medlemmer som det nå er meldt plassoppsigelse for. Negotia-medlemmene har etter opplysninger fra NSF ikke meldt seg ut av NSF. Eventuell utmeldelse etter gjennomførte forhandlinger med NSF kan så vidt vi kan se heller ikke medføre at medlemmene fritas for plikt til å avstå fra arbeidskamp i avtaleperioden etter arbeidstvistloven.

Spørsmålet om innføring av AFP i NITOs sekretariat er forhandlet og bevisst utelatt av tariffavtalt løsning med NSF. NSF er godt kjent med at NITOs sekretariat ikke har noen AFP-løsning, og har verken i 2023 eller 2024 fremmet krav om at NITO skal innføre en AFP-løsning. Av tariffavtalen med NSF følger en fredsplikt i tariffperioden av § 1, 2. Fredsplikten omhandler både NSF og foreningens medlemmer. NSF som forening har på ingen måte vært pådriver til situasjonen som har oppstått. Men avtalen vil slik vi vurderer det også innebære en fredsplikt for Negotia medlemmer i kraft av sitt NSF-medlemskap.

Første krav om tariffavtale med NITO ble framsatt av Negotia 28. februar 2024. Negotia har formidlet at de bevisst har ventet til etter at årets forhandlinger med NSF var slutført med å fremsette krav, for at oppgjøret i NSF skulle gå upåvirket av Negotias krav om tariffavtale med AFP. Negotias medlemmer har i 2024 tatt del i fordelingen av lønnsmidler i medhold av ramme fastsatt i mellomoppgjøret mellom NITO og NSF.

I realiteten står NITO nå i en situasjon der ansatte medlemmer av NSF, etter å ha vært omfattet av hovedoppgjør i 2023 og mellomoppgjør med virkning for 2024 med NSF, går til Negotia for å fremme krav om ytterligere rettigheter for samme periode.»

- (18) I møte 3. juli 2024 kom partene ikke til enighet. I e-post 8. august 2024 fra NITO til Negotia uttales det at det er behov for avklaring av spørsmålet om fredsplikt, og at man vurderte søksmål for Arbeidsretten. Det uttales samtidig at NITO «antar at også YS vil ha en rolle dersom saken skulle komme dit». Tvisteforhandlinger ble gjennomført 8. august 2024. NITO oversendte utkast til tvisteprotokoll 12. august 2024 til YS og Negotia. Verken YS eller Negotia sendte over sine anførsler før saken ble brakt inn for Arbeidsretten. I utkastet til protokoll anfører NITO:

«NITO gjør gjeldende:

Plassoppsigelsen fra Negotia omfatter personer som har vært medlem av NITOs husforening NSF. Mellom NITO og NSF består det en tariffavtale som partene er bundet av. Medlemmer av NSF kan ikke ved utmeldelse av NSF eller innmelding i Negotia fri seg fra sine forpliktelser etter tariffavtalen, jf. arbeidstvistloven § 7. De aktuelle personene er således forpliktet av tariffavtalen og har fredsplikt, jf. arbeidstvistloven § 8.

Negotia er dermed uberettiget til å varsle plassoppsigelse for disse personene. Negotias plassoppsigelse er således i strid med fredsplikten, jf. arbeidstvistloven § 8.»

- (19) Arbeidsretten bemerker at selv om det ikke har blitt utarbeidet en formell tvisteprotokoll med begge parters anførsler, er forhandlingskravet oppfylt, jf. arbeidstvistloven § 45 fjerde ledd.
- (20) Etter at NITO hadde tatt ut stevning for Arbeidsretten, varslet Negotia endringer i plassoppsigelsen. I e-post 19. august 2024 fra Negotia til NITO kunngjorde Negotia at plassoppsigelsen av 5. juni 2024 ble trukket tilbake. Det ble samtidig gitt ny plassoppsigelse for seks medlemmer som etter forbundets vurdering ikke var bundet av tariffavtale gjennom medlemskap i NSF. NITO bestred endringen og viste til at en part ikke ensidig kunne trekke tilbake en plassoppsigelse.
- (21) NITO tok ut stevning for Arbeidsretten 16. august 2024. Hovedforhandling ble gjennomført 27. september 2024. To partsrepresentanter og fire vitner avga forklaring.
- (22) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (23) *NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon* har i korte trekk anført:
- (24) Det er ikke grunnlag for å avvise søksmålet mot YS. Negotia har krevd at NITO skal tiltre en tariffavtale hvor YS er part. Hvorvidt YS praktiserer avtaleretten slik at direkteavtaler inngås mellom Negotia og den enkelte arbeidsgiver, er en praksis som ikke er kjent for omverdenen. I dette tilfellet har Negotia varslet plassoppsigelse som vil stride mot fredsplikten. YS som overordnet organisasjonsledd har en aktivitetsplikt, det vil si plikt til å gjøre det som er mulig for å unngå at Negotia bryter fredsplikten. YS må klart og tydelig markere at det vil være brudd på fredsplikten og kan ikke unnlate å ta standpunkt. NITO har derfor rettslig interesse i at YS er saksøkt sammen med Negotia.

- (25) Negotia kan ikke ensidig beslutte å endre eller trekke tilbake plassoppsigelsen som ble gitt 5. juni 2024. Spørsmålet om brudd på fredsplikten må vurderes for de elleve arbeidstakerne som er omfattet av denne plassoppsigelsen. Ni av disse arbeidstakerne er medlemmer av NSF og derfor bundet av tariffavtale.
- (26) NSF er en fagforening slik dette er definert i arbeidstvistloven. Foreningen ble stiftet 9. mars 1988 og er uavhengig av NITO. Etter vedtektene er årsmøtet høyeste myndighet og fastsetter kontingent som trekkes av medlemmenes lønnsutbetaling. NSF og Juristforbundet har jevnlig samarbeidsmøter med NITO. NSF som fagforening har inngått tariffavtale med NITO, senest for tariffperioden 2023–2025. Denne er bindende for medlemmene av NSF.
- (27) Ni arbeidstakere omfattet av plassoppsigelsen som ble gitt 5. juni 2024 er medlemmer i NSF og derfor bundet av NSF's tariffavtale, jf. prinsippet om medlemsbundethet som blant annet har kommet til uttrykk i arbeidstvistloven § 6 og rettspraksis. Disse medlemmene blir ikke ved å melde seg inn i Negotia fritatt fra pliktene de har som følge av medlemskapet i NSF, jf. arbeidstvistloven § 7.
- (28) Etableringen av Negotia-klubben har sammenheng med krav om innføring av AFP. Dette var tema under hovedoppgjøret i 2023 og mellomoppgjøret i 2024. NITO og NSF ble i protokoll 9. februar 2023 enige om at en partssammensatt arbeidsgruppe skulle se på spørsmålet om seniorpolitikk og vurdere behov for endringer i tariffavtalen. NSF valgte å ikke fremme krav om AFP i mellomoppgjøret i 2024, som ble avsluttet 16. februar 2024. Juristforbundet fremmet krav om AFP i mellomoppgjøret, men det førte ikke frem. I protokoll 16. februar 2024 ble NITO og Juristforbundet enige om å utrede spørsmålet. Negotia-klubben ble stiftet 14. desember 2023, men ingen av dem som meldte seg inn i Negotia, meldte seg ut av NSF. Negotia fremmet 28. februar 2024 krav om tariffavtale med bestemmelser om AFP. NITO avviste kravet, men har åpnet for å innføre AFP fra 2025.
- (29) En ordning med automatisk innmelding i NSF er ikke et direkte eller indirekte press som strider mot Grunnloven § 101 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 11. Medlemskapet er ikke et vilkår for å bli

ansatt eller for fortsatt ansettelse. Medlemmene står fritt til å melde seg ut. Dersom det skjer feilregistreringer, har feilen blitt rettet.

- (30) Etablering av medlemskap reguleres av alminnelige avtalerettslige regler. Det er ikke krav til individuell aktivitet, samtykke eller tilslutning. Medlemskap kan følge av konkludent atferd og passivitet.
- (31) Arbeidstakerne blir ved ansettelse informert om foreningen og medlemskapet. Arbeidsavtalen viser til tariffavtalen foreningen har, og opplysninger om foreningen og vedtektene er tilgjengelig på intranettet. Foreningen sender jevnlig ut informasjon om virksomheten, herunder om tarifforhandlingene, og det avholdes årsmøter.
- (32) Arbeidstakerne som er omfattet av plassoppsigelsen, har vært kjent med og hatt fordeler som følge av medlemskapet i NSF. Ingen har gjort noe for å melde seg ut av NSF.
- (33) Negotia er ikke berettiget til å disponere tariffrettslig over arbeidstakere som er medlemsbundet av annen tariffavtale.
- (34) Det er nedlagt slik påstand:
- «Til det prosessuelle:
1. Arbeidsrettens sak nr. 24/19 fremmes til behandling for YS sitt vedkommende.
Til hovedsaken:
1. Negotias plassoppsigelse av 05.06.2024 er i strid med fredsplikten.
2. NITO tilkjennes sakens omkostninger.»
- (35) *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* har i korte trekk anført:
- (36) NITO har ikke et reelt behov for å få saken avgjort overfor YS. Det er ikke nedlagt påstand rettet mot YS. YS skal heller ikke være part i tariffavtalen Negotia har krevd opprettet med NITO.
- (37) Det gjelder ikke Hovedavtale eller andre tariffavtaler mellom YS og NITO. Arbeidsretten har derfor ikke grunnlag for å vurdere eller kommentere om YS har oppfylt aktivitetsplikten som følger av tariffrettslige normer.
- (38) Det er nedlagt slik påstand:

- «1. Prinsipalt: Saken mot YS avvises.
2. Subsidiært: YS frifinnes.
3. I begge tilfeller: YS tilkjennes sakskostnader.»

- (39) *Negotia* har i korte trekk anført:
- (40) Plassoppgiselsen av 19. august 2024 er ikke i strid med fredsplikten. Plassoppgiselsen av 5. juni 2024 er trukket tilbake. *Negotia* har adgang til å trekke tilbake en plassoppgivelse som NITO mener er ulovlig, og som NITO ber om at trekkes tilbake.
- (41) Fredsplikt begrenser retten til bruk av arbeidskamp og krever et rettslig grunnlag. Fredsplikten vil gjelde for medlemmene av foreningen som har inngått tariffavtalen. Den ansatte må melde seg inn i fagforeningen. En forening kan ikke ensidig stifte medlemskap uten at de aktuelle arbeidstakerne har tatt et initiativ som viser at de vil bli medlem. Plassoppgiselsen omfatter ikke arbeidstakere som har vært medlemmer av NSF.
- (42) Det er ikke nødvendig å ta stilling til om NSF er en fagforening i arbeidstvistlovens forstand. Det sentrale er at NSF er en forening med et utvidet sosialt formål. I tillegg til å drøfte lønns- og arbeidsvilkår med arbeidsgiver, arrangerer foreningen julebord og andre sosiale arrangementer for alle ansatte.
- (43) NSF's praksis med innmelding av ansatte er en skjult stiftelse av foreningsmedlemskap. Det er mer betenkelig enn uttrykkelige bestemmelser om organisasjonsplikt. Den ansatte får ikke tatt et bevisst valg om å melde seg inn i foreningen. Organisasjonsfriheten er en rett til å velge hvilken forening man vil være med i og må også omfatte retten til å melde seg inn. Det er ikke tilstrekkelig med en frihet til å melde seg ut. Virkningen av hemmelig, automatisk medlemskap er at en arbeidstaker kan melde seg ut, men likevel være bundet av tariffavtalen ut tariffperioden.
- (44) Opplysninger i arbeidsavtalen om hvilke lønns- og arbeidsvilkår som skal gjelde, gir ingen veiledning om fagforeningen eller etablering av medlemskap. Opplysningene om dette er identisk i arbeidsavtaler for fast ansatte og for vikarer, selv om det bare er fast ansatte som kan være medlem av NSF.

Arbeidsgivers iverksettelse av trekk av 21 kroner i kontingent til NSF gir ikke grunnlag for en slutning om at arbeidstakeren har sluttet seg til NSF.

(45) Det er nedlagt slik påstand:

«1. Negotias plassoppsigelse 19.08.24 er ikke i strid med fredsplikten.
2. Negotia tilkjennes sakens omkostninger.»

(46) **Arbeidsrettens merknader**

(47) Spørsmålet i saken er om det foreligger brudd på fredsplikten fordi plassoppsigelsen fra Negotia omfatter ansatte som gjennom medlemskap i NSF er bundet av tariffavtalen mellom NITO og NSF.

(48) Negotia har varslet plassoppsigelse. Søksmålet er imidlertid rettet mot både YS og Negotia. Arbeidsretten vil først ta stilling til om søksmålet mot YS må avvises, før retten behandler spørsmålet om brudd på fredsplikten.

(49) *Avvisningsspørsmålet*

(50) Søksmålet er reist både mot YS og mot Negotia som er tilsluttet YS. YS har nedlagt prinsippal påstand om avvisning.

(51) Det gjelder ingen tariffavtale mellom YS og NITO. Den særlige regelen om søksmålsrett i arbeidstvistloven § 35 gjelder ikke i en slik situasjon.

(52) Grunnlaget for å reise sak mot YS må derfor avgjøres på grunnlag av tvisteloven § 1-3, jf. arbeidstvistloven § 34 sjettede ledd. Saksøker må ha et reelt behov for å få et rettskrav avgjort overfor saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til kravet.

(53) YS har allerede i tilsvaret opplyst at YS i alminnelighet ikke er part i tariffavtaler som YS-forbund inngår med uorganiserte arbeidsgivere. YS har ikke vært inne i prosessen med opprettelse av tariffavtale, selv om Negotia har krevd at Funksjonæravtalen mellom NHO og YS skal legges til grunn for innholdet i tariffavtalen Negotia krever med NITO. Hvilke forventninger NITO har til at YS skal være tariffpart, gir ikke et rettslig begrunnet behov for å saksøke YS.

- (54) Det er ikke anført at YS har truffet beslutningen om plassoppsigelse eller for øvrig hatt noen rolle i denne forbindelse. Anførlene og påstanden om brudd på fredsplikt er etter sin ordlyd ikke rettet mot YS.
- (55) NITO har under hovedforhandlingen anført at YS som overordnet organisasjonsledd har en aktivitetsplikt og må gripe inn mot mulig brudd på fredsplikt, jf. ARD-2014-25 *Ahus* avsnitt 212. Når det ikke gjelder tariffavtale mellom partene, vil et slikt krav ikke ha et tariffrettslig grunnlag. Det kan derfor ikke behandles av Arbeidsretten, jf. arbeidstvistloven § 34 første ledd, jf. § 1 bokstav i. Under enhver omstendighet har partene ikke forhandlet eller forsøkt forhandlet om dette spørsmålet, jf. arbeidstvistloven § 35 tredje ledd.
- (56) På denne bakgrunn har Arbeidsretten kommet til at søksmålet mot YS må avvises.
- (57) *Hvilken plassoppsigelse skal legges til grunn for avgjørelsen av spørsmålet om brudd på fredsplikt?*
- (58) Partene er uenige om spørsmålet om brudd på fredsplikt skal avgjøres på grunnlag av plassoppsigelsen gitt 5. juni 2024 eller plassoppsigelsen gitt 19. august 2024.
- (59) Plassoppsigelse er som utgangspunkt bindende for den som har avgitt den og kan ikke endres eller trekkes tilbake uten samtykke fra motparten, jf. ARD-1983-176 *ROF II* på side 185. Fra dette utgangspunktet gjelder det unntak på grunnlag av alminnelige tariffrettslige normer.
- (60) Plassoppsigelsen av 5. juni 2024 gjaldt elleve medlemmer i Negotia. NITO gjorde gjeldende at plassoppsigelsen omfattet arbeidstakere som gjennom medlemskap i NSF var bundet av tariffavtale, og at plassoppsigelsen derfor var ulovlig. NITO tok deretter ut stevning for Arbeidsretten.
- (61) I stevningen ble det presisert at NITO mente at to av medlemmene ikke var bundet av NSFs tariffavtale. For sammenhengens skyld nevnes at NITO i sluttinnlegget anførte at plassoppsigelsen for elleve arbeidstakere var i strid med fredsplikten, det vil si uten forbehold for to arbeidstakere. NITO har under

hovedforhandlingen presisert at forbeholdet i stevningen tok sikte på to medlemmer som var midlertidig ansatte.

- (62) I en slik situasjon kunne Negotia trekke tilbake den opprinnelige plassoppsigelsen og meddele ny plassoppsigelse. I den nye plassoppsigelsen utelot man fem medlemmer med lang ansettelsestid i NITO. Negotia har videre lagt til grunn at det løp ny plassoppsigelsesfrist.
- (63) Spørsmålet om det foreligger brudd på fredsplikten må derfor vurderes for de ansatte som er omfattet av plassoppsigelsen av 19. august 2024. NITO har ikke gjort gjeldende andre mangler ved denne plassoppsigelsen.
- (64) *Spørsmålet om brudd på fredsplikt – utgangspunkter*
- (65) Arbeidstvistloven § 8 andre ledd første punktum bestemmer at interessetvist ikke må søkes løst ved bruk av arbeidskamp før vilkårene i arbeidstvistloven §§ 18 og 25 er oppfylt. Dersom det gjelder tariffavtale, er det i tillegg et vilkår at gyldighetstiden for tariffavtalen har utløpt, jf. arbeidstvistloven § 8 andre ledd andre punktum.
- (66) Det gjelder ingen tariffavtale mellom Negotia og NITO. Negotia har gitt plassoppsigelse og melding til Riksmekleren i samsvar med reglene i arbeidstvistloven kapittel 3. Vilårene i § 8 andre ledd første punktum er derfor oppfylt. Mulig mekling i tvisten er planlagt gjennomført etter at tvisten er behandlet i Arbeidsretten.
- (67) NITO gjør gjeldende at plassoppsigelsen strider mot reglene om fredsplikt fordi medlemmene det er gitt plassoppsigelse for, er bundet av tariffavtalen mellom NITO og NSF for tariffperioden 1. januar 2023 til 31. desember 2024. Etter arbeidstvistloven § 7 blir et medlem som melder seg ut av en fagforening ikke fritatt fra forpliktelsene som følger av tariffavtaler som gjelder for foreningen og medlemmet på utmeldingstidspunktet. Disse medlemmene vil i så fall være omfattet av fredsplikt etter arbeidstvistloven § 8 andre ledd andre punktum i gyldighetstiden for NSF's avtale.
- (68) Negotia har fremmet et tariffkrav, herunder krav om AFP, om spørsmål som er omfattet av tariffreguleringen mellom NSF og NITO, jf. avsnitt 8 og 9 foran. Det

avgjørende for om plassoppsigelsen strider mot fredsplikten, er derfor om Negotias medlemmer er tariffbundet på grunnlag av medlemskap i NSF.

- (69) *Spørsmålet om medlemmene som det er gitt plassoppsigelse for, er bundet av tariffavtalen mellom NSF og NITO*
- (70) Sakens hovedspørsmål er om Negotias medlemmer også er medlemmer av NSF og dermed bundet av tariffavtalen mellom NSF og NITO. Foranlediget av partenes anførsler om NSF's status som fagforening, vil Arbeidsretten bemerke:
- (71) Dokumentasjonen som er fremlagt i saken tilsier at NSF er en sammenslutning som ivaretar arbeidstakernes interesser overfor arbeidsgiver. I NSF's vedtekter heter det innledningsvis at NSF's formål er «å sikre best mulig lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte i NITOs sekretariat». Det er inngått avtale mellom NSF og NITO om lønns- og arbeidsvilkår, og NSF fremmer hvert år krav overfor NITO om lønnsendringer og endringer av avtalen, slik som i årets mellomoppgjør. Vedtektene bestemmer at det skal avholdes årsmøte som skal behandle styrets beretning, regnskap, fastsetter kontingent mv. Det er lagt frem referat fra samarbeidsmøter mellom NSF og NITO, og det er opplyst at NSF's representanter har bistått eller fulgt opp spørsmål på vegne av ansatte. NSF er da en fagforening slik dette er definert i arbeidstvistloven § 1 bokstav c, og avtalen mellom NITO og NSF er en tariffavtale, jf. arbeidstvistloven § 1 bokstav e.
- (72) NSF har imidlertid også et sosialt formål. Etter vedtektene skal foreningen arrangere årlig juletreff, fjell- og skitur, båtturer eller andre ulike sosiale arrangementer og skal sørge for at bedriftsidrettslaget blir administrert av et styre. Selv om dette ikke fratår foreningen status som fagforening, har det en viss betydning for vurderingen av hva den ansatte kan sies å ha sluttet seg til, jf. merknadene nedenfor om dette.
- (73) Arbeidsretten bemerker innledningsvis at NSF's vedtekter stiller krav om skriftlighet for oppsigelse av medlemskap. For etablering av medlemskap har vedtektene bare vilkår om hvem som kan «tas opp» som medlemmer, det vil si uten et særskilt formkrav. Formålet med vedtektenes bestemmelser om

medlemskap er først og fremst å avklare hvem som har rett til medlemskap. Det kan derfor ikke fra vedtektene utledes et skriftlighetskrav som vilkår for et gyldig medlemskap. Spørsmålet om medlemskap må derfor løses på grunnlag av alminnelige avtale- og foreningsrettslige regler.

(74) Et særtrekk ved saken er at ingen av medlemmene har meldt seg inn i foreningen gjennom egne, uttrykkelige henvendelser til den. Det finnes ingen innmeldingsblanketter eller elektroniske skjema for innmelding. Det påståtte medlemskapet skal ha oppstått ved at foreningen oppdaterer medlemsregisteret når foreningen blir kjent med at noen har blitt fast ansatt. Etter det opplyste, sender foreningen ingen særskilte meddelelser til den som ansettes om denne registreringen. På grunnlag av kunnskap om nyansettelser iverksetter NITO trekk av 21 kroner som i lønnsoppgaven er markert som «NSF-kontingent». For ansatte som er medlemmer av andre fagforeninger, vil trekk av fagforeningskontingent markeres på lønsslippen som «Fagforeningskontingent».

(75) Foreningsmedlemskap bygger på avtale mellom foreningen og arbeidstakeren, det vil si at arbeidstakeren avgir en erklæring (løfte) til foreningen med ønske om å bli medlem. Dette ønsket om å slutte seg til en forening, kan komme til uttrykk på ulike måter. Utgangspunktet etter alminnelige avtalerettslige regler er formfrihet, jf. HR-2017-971-A *Presentwater* avsnitt 36 hvor det uttales:

«Utgangspunktet i norsk rett er formfrihet ved inngåelse av avtaler. Dersom det ikke foreligger en skriftlig eller en muntlig avtale, må det ses hen til andre omstendigheter som konkludent adferd og passivitet. Det skal foretas en samlet vurdering, hvor blant annet avtalens art og omfang, enighet om sentrale vilkår, godtgjørelse og partenes forutgående forhold vil være av betydning. Vurderingen kan falle ulikt ut, beroende på kontraktstype, forretningsområde, partenes forventninger mv.»

(76) Det vil si at foreningsmedlemskap vil kunne etableres gjennom konkludent adferd, herunder passivitet.

(77) Spørsmålet om avtalerettslig bundethet må bygge på en rettslig bedømmelse av det som har skjedd mellom partene, jf. Rt-1987-1205 *Hotell* og Rt-2001-1288 *Gate Gourmet*. Vurderingstemaet er om passiviteten og det som for øvrig har skjedd mellom partene, gir foreningen «ei rimeleg oppfatning av at

løftegivaren meinte å binde seg», jf. Maria Vea Lund, *Passivitet* (2017) kapittel 9. Eventuelle særtrekk ved rettsområdet kan også få betydning for vurderingen. Slike særtrekk kan innebære at spørsmålet om det er holdepunkter for at vedkommende mente å binde seg, ikke alltid får samme betydning i vurderingen, og at det må foretas en bredere vurdering hvor blant annet hensynene til innrettelse og lojalitet kan tillegges vekt, jf. Lund kapittel 8.

- (78) Ved tolkning og anvendelse av alminnelige avtalerettslige regler, må det legges vekt på hensynet til arbeidstakerens organisasjonsfrihet, slik dette har kommet til uttrykk i Grunnloven § 101, Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 11 og i en rekke hovedavtaler.
- (79) Blant organisasjonsfrihetens sentrale elementer er arbeidstakerens rett til fritt å velge å være organisert og til å velge hvilken forening man vil slutte seg til. Foreningsmedlemskapet er en personlig forpliktelse, hvor vedkommende blir undergitt foreningens myndighet. Medlemmet blir som alminnelig regel bundet av de tariffavtaler som gjelder for foreningen. Når en først har blitt medlem, kan man ikke gjennom utmeldelse bli fritatt fra tariffavtalene som gjelder på utmeldelsestidspunktet, jf. arbeidstvistloven § 7. Reglene bør unngå å skape uklarhet om vedkommende er medlem og hvilken forening vedkommende er medlem av. Dette taler for at det bør være en overvekt av momenter som peker i retning av at arbeidstakeren er bundet i tilfeller hvor det ikke er sannsynliggjort en uttrykkelig eller aktiv innmelding i fagforeningen.
- (80) Arbeidsretten bemerker at det sentrale for vurderingen av om det er stiftet medlemskap i saken her, er forholdet mellom de ansatte som påstås å være medlemmer i tariffrettslig sammenheng og NSF. I denne vurderingen må det blant annet legges vekt på tidsmomentet og foreningens praksis, og i hvilken utstrekning den ansatte har vært en del av fagforeningsaktivitetene. Hvilke forutsetninger eller forventninger arbeidsgiveren NITO måtte ha, er ikke relevant i denne sammenhengen.
- (81) Saken er ikke lagt opp med sikte på en vurdering av det enkelte medlemmets forhold til foreningen, men om den gruppen som er omfattet av

plassoppsigelsen er medlemmer av NSF. Som det vil fremgå av merknadene nedenfor, er det iallfall ett medlem som under enhver omstendighet ikke er bundet av NSFs tariffavtale. For de andre ansatte er det spørsmål om mer generelle momenter knyttet til manglende uttrykkelig tilslutning til eller reservasjon mot medlemskap, og foreningens og arbeidsgivers opptreden kan begrunne medlemsbundethet.

- (82) NSF har forhandlet med arbeidsgiver og inngått tariffavtaler, og det har vært gjennomført samarbeidsmøter om andre spørsmål. Det må legges til grunn at de ansatte har vært kjent med dette gjennom informasjonsskriv foreningen har sendt ut til dem. Dette er typiske fagforeningsaktiviteter, og de har pågått i lang tid.
- (83) På den andre siden har foreningen hatt oppgaver som ikke er like utpregede fagforeningsaktiviteter, slik som organisering av juletreffester og bedriftsidrettslag. Det sammensatte formålet med foreningen taler – sammen med den forholdsvis beskjedne kontingenten – mot at de ansattes manglende reservasjon mot medlemskap er uttrykk for et ønske om å slutte seg til NSF som fagforening.
- (84) Arbeidsgiver har iverksatt trekk av kontingent til NSF så snart noen har blitt fast ansatt. Det er i arbeidsavtalene henvisninger til NSFs tariffavtale, og virksomhetens intranett har informasjon om fagforeninger i virksomheten. Heller ikke dette taler klart for at den ansatte er medlem i NSF som fagforening. Henvisningen til hvilke tariffavtaler som gjelder for arbeidsforholdet, er en alminnelig opplysning i arbeidsavtaler for både organiserte og uorganiserte arbeidstakere, jf. arbeidsmiljøloven § 14-6 første jf. andre ledd. Det kan fra dette ikke utledes et samtykke til medlemskap. Det samme gjelder informasjon arbeidsgiver formidler på intranettet.
- (85) NITOs lønns slipper skiller mellom fagforeningskontingent og trekk til NSF, med én kode for «Fagforening» og en annen kode for «NSF Kontingent». Tidligere tillitsvalgt i NSF har forklart at hun lenge antok at kontingenten var innbetaling til kassen for sosiale formål, men at hun senere ble informert om at beløpet gikk til foreningens konfliktfond. Det er grunn til å anta at andre

ansatte kan ha hatt tilsvarende uriktige forestillinger om formålet med innbetalingen. Det tilsier at ansatte neppe har hatt klare forestillinger om betydningen av innbetalingen. Denne uklarheten er foreningen nærmest til å rydde opp i. Det gjør også at manglende utmeldelser eller innsigelser mot et mulig medlemskap kan skyldes at ansatte har lagt til grunn at de deltar i og bidrar til det alminnelige fellesskapet på arbeidsplassen.

- (86) Plassoppsigelsen gjelder medlemmer hvor enkelte har vært ansatt eller sysselsatt i NITO fra 2020. Flere av dem har hatt perioder som midlertidig ansatte før de ble fast ansatte. Ett medlem var midlertidig ansatt fra 1. oktober 2020 og fast ansatt fra april 2023. Et annet medlem ble ansatt som vikar fra august 2023 og direkte innleid fra februar 2024. Et tredje medlem ble fast ansatt fra 1. januar 2023.
- (87) To medlemmer omfattet av plassoppsigelsen har forklart seg for retten. Det ene medlemmet er tillitsvalgt i Negotia-klubben og ble ansatt 1. september 2023. Hun har forklart at hun på jobbintervjuet opplyste at hun var tillitsvalgt i Negotia, at hun brukte mye tid på det og ønsket å fortsette med dette. Før tiltredelse sendte hun inn skjema for trekk av fagforeningskontingent til Negotia. Hun ble likevel registrert i NSF's medlemsregister uten å få informasjon om at dette ble gjort.
- (88) Det andre medlemmet som har forklart seg for Arbeidsretten ble ansatt via Manpower fra 1. juli 2023. Han ble fast ansatt 1. august 2024, det vil si etter at den første plassoppsigelsen ble gitt, og ble meldt inn i NSF fra dette tidspunktet. Hvorvidt han før dette har deltatt på medlemsmøter mv., er i dette tilfellet uten betydning som et moment for medlemsbundethet. Foreningen kan åpenbart ikke bygge rett på at han 1. august ble registrert som medlem, uten å gi ham mulighet til å reservere seg mot dette. Han har også forklart at han i den tiden han var midlertidig ansatt, mottok samme orienteringer fra foreningen som den som ble sendt til fast ansatte.
- (89) Foreningen har gjennomført medlemsmøter, men disse har vært gjennomført sammen med sosiale arrangementer. Informasjon om foreningens virksomhet har vært sendt ut til ansatte uavhengig av om de oppfylte vilkårene for

medlemskap. Etter at Juristforbundet fra 2016 har begynt å organisere ansatte i NITOs sekretariat, har NSF ikke den samme berettigede forventningen om at nye fast ansatte vil slutte seg til foreningen. Hensynet til lojalitet i avtaleforhold tilsier at foreningen i en slik situasjon burde ha gjort mer for å tydeliggjøre valget av medlemskap overfor de seks ansatte som er omfattet av plassoppsigelsen.

- (90) De faktiske momentene peker derfor ikke klart i retning av at de seks ansatte som er omfattet av plassoppsigelsen, er tilsluttet NSF som fagforening. Plassoppsigelsen strider derfor ikke mot fredsplikten. På denne bakgrunn må Negotias påstand tas til følge.
- (91) *Sakskostnader*
- (92) YS og Negotia har nedlagt påstand om sakskostnader. Etter arbeidstvistloven § 58 første ledd tilkjennes det som hovedregel ikke kostnader i saker for Arbeidsretten. Kostnader kan likevel tilkjennes en part som har vunnet saken, hvis særlige forhold taler for det, jf. § 58 første ledd andre punktum. En part anses også for å ha vunnet saken hvis saken avvises, jf. tredje punktum.
- (93) YS har nedlagt påstand om sakskostnader med 30 000 kroner. NITO har ikke innvendinger til kravets størrelse. Spørsmålet om avvisning har ikke budt på tvil. Påstanden om sakskostnader tas til følge, jf. arbeidstvistloven § 58 første ledd første punktum.
- (94) Negotia har nedlagt påstand om sakskostnader med 459 375 kroner. Saksøker har ikke innvendinger til kravets størrelse.
- (95) I saker om brudd på fredsplikten er den klare hovedregelen i Arbeidsrettens praksis at det skal tilkjennes sakskostnader, jf. AR-2023-35 *Ledende redningsmann* avsnitt 122. Hovedregelen er den samme for tilfeller hvor påstanden om brudd på fredsplikten fører frem og i tilfeller hvor motparten frifinnes. I vilkåret om særlige grunner ligger også at det kan være spørsmål om plikt til å dekke deler av sakskostnadene. I så fall fastsettes kostnadene etter en skjønnsmessig vurdering hvor det kan legges vekt på partenes

opptreden under tvistebehandlingen og om saken har reist prinsipielle spørsmål.

- (96) Saken har reist prinsipielle spørsmål som begge parter har hatt behov for å få avklart. Negotia har i tillegg frafalt den opprinnelige plassoppsigelsen, men uten at foreningen da tok klart stilling til det underliggende spørsmålet. På denne bakgrunn tilkjennes sakskostnader med 150 000 kroner.
- (97) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING I KJENNELSE

- 1. Søksmålet mot Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund avvises.*
- 2. I sakskostnader for Arbeidsretten betaler NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon til Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund 30 000 – trettitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.*

DOMSSLUTNING

- 1. Negotias plassoppsigelse 19. august 2024 er ikke i strid med fredsplikten.*
- 2. I sakskostnader for Arbeidsretten betaler NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon til Negotia 150 000 – etthundreogfemtitten – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.*